

รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน*

A Model to Promote the Learning Management Environment Education for Sustainable Development in Private Vocational Colleges

¹รัตติกกร โสมสมบัติ, อุทัย บุญประเสริฐ และพินสุดา สิริธรรงศรี

¹Rattikorn Somsombut, Uthai Boonprasert and Pinsuda Siridhrungsri

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Dhurakij Pundit University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: 577191040001@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เชิงปริมาณโดยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง 20 % ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนทั่วประเทศ และเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์จากการศึกษากรณีวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และการหาค่าร้อยละ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบร่างรูปแบบในขั้นต้นด้วยการจัดประชุมกลุ่ม Focus Group นำผลมาปรับปรุงเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

ผลการศึกษา พบว่า

1) หลักการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการทางการศึกษาที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อมที่ดีประกอบด้วยหลักปฏิบัติที่สำคัญ ๆ คือ หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักการมีส่วนร่วม หลักการบูรณาการ และหลักความรู้คู่คุณธรรม 2) สถานศึกษามีการดำเนินงานด้านนโยบายและการบริหาร

* Received February 8, 2020; Revised March 13, 2020; Accepted April 15, 2020

จัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครู ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วม

3) รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชน ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีการดำเนินงาน และส่วนที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา; สิ่งแวดล้อมศึกษา; สิ่งแวดล้อมศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study relevant knowledge and guideline for promoting learning environmental education for sustainable development in private vocational education colleges 2) to study current conditions, problems and guidelines for promoting management environment education for sustainable development in private vocational education colleges 3) to propose a model to promote the learning management environment education for sustainable development in private vocational education colleges. The research was the mixed method like quantitative by survey of sample groups from private vocational colleges nationwide and qualitative by an interview to be conducted from vocational colleges that received environmental awards. Data were collected by using questionnaires, semi-structured interviews guide and document analysis. The data obtained to be analyzed in terms of frequency and percentage and content analysis. The draft of model designed to be presented to the focus group of experts for suggestions, and the data was analyzed by using content analysis.

The results of study were found that

1) Principles of learning promotion in environmental education for sustainable development. By the educational process that leads to knowledge, understanding, skills and good attitudes leading to changes in good Environmental citizen consists of important principles. The principles of participation for integration and knowledge of moral Principles.

2) Educational institutions have operations in policy and management, curriculum and learning process management, teacher development, promotion activities on Natural resources, environment development environment in schools and Participatory. 3) A model to promote the environmental education and sustainable development in private vocational

colleges consists of 3 major parts. Part 1: concepts principles and objectives. Part 2: operations and Part 3: key success factors to promote the learning management of environmental education for sustainable development in private vocational colleges.

Keywords: To Promote Environment; The Learning Management; Environment Education in Vocational Colleges

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นสถานการณ์ที่เป็นพิษและภาวะวิกฤติทางสังคม ที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ที่ดีที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และเกิดภาวะโลกร้อน เกิดเป็นผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งมีชีวิต จึงเป็นกระแสโลกที่ต้องรับการแก้ไขปัญหาและเร่งพัฒนา สร้างให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการจะทำให้ทุกคนเข้าใจและเต็มที่จะช่วยกันจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ถึงเวลาที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความสมดุลกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ การแก้ปัญหาล้อมนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ทุกคนมีจิตสำนึกในการร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาล้อม ต้องสร้างให้มีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข ร่วมกันอนุรักษ์ ฟื้นฟู และร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาล้อมอย่างยั่งยืน สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในทุกๆ ระดับการศึกษา (Department of Environmental Quality Promotion, 2014) ต้องทำให้เกิดความตระหนักและเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ด้วยการให้ทุกคนพัฒนาความรู้ เจตคติ ทักษะ การรู้จักการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมเพื่อปกป้องและแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อม (Department of Environmental Quality Promotion, 2016) ที่เน้นการจัดการเรียนที่ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในพื้นฐานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีเจตคติ ค่านิยม มีความตระหนักในสิ่งแวดล้อม มีความผูกพันกับสิ่งแวดล้อม และมีแรงจูงใจในการป้องกัน ปรับปรุง อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนวิถีในการดำรงชีวิต การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์และการนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on Human Environment : UNCHE) พ.ศ. 2515 (ค.ศ.1972) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ได้มีการเรียกร้องให้ประเทศทั่วโลกหันมาสนใจเรื่อง “การทำลายสิ่งแวดล้อม” มีรวมทั้งได้เกิดการรวมตัวขององค์กรต่าง ๆ ในการร่วมรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม ภายใต้ต้องการความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for

Economic Cooperation and Development - OECD) ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนในการพยายามพัฒนาเพื่อลดความยากจน แต่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตในการผลิต มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดหรือส่งผลเสียต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืชพรรณ และระบบนิเวศ ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่ออย่างทั่วถึงทั่วโลก ทำให้มนุษย์เริ่มที่จะหาแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงได้เกิดเป็นแนวคิดในการพัฒนาและการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันและการดำรงอยู่ของคนรุ่นต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้โดยยังคงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำความมั่นคงและยั่งยืนสู่สังคมไทย

การพัฒนาย่างยั่งยืน มีหลักการสำคัญ อยู่ที่ว่าสร้างสมดุลระหว่าง 3 มิติของการพัฒนา (Ministry of Natural Resources and Environment, 2013) คือ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจ ต้องมีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง ต้องเติบโตอย่างมีคุณภาพและกระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม อย่างเป็นธรรม และเท่าเทียม 2) การพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการศึกษาดี มีความปลอดภัย ให้มีความรู้ มีความสามารถ ทำให้สังคมมีคุณภาพ และ 3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการใช้และฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม การอนุรักษ์ให้คงอยู่ และสามารถพัฒนา ผลิิตมาทดแทนของเดิม ถึงคนรุ่นต่อไป จึงเกิดความสมดุลนำไปสู่การพัฒนาย่างยั่งยืน

แนวคิดด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาคนให้เกิดความรู้สึกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัวและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทุกอาชีพก็ควรต้องมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ปลุกฝังแนวคิดให้ทุกคนมีบทบาทในสังคมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ถ้าวัดหรือหน่วยงานต่างๆ เริ่มเห็นและให้ความสนใจประเด็นสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ขณะนี้จึงจำเป็นต้องสร้างกลุ่มคนในการขับเคลื่อนการแก้ปัญหา มีบทบาทในการร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมคือกลุ่มผู้ปฏิบัติการ หรือผู้ประกอบการ โดยเป้าหมายที่สำคัญคือนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ และทักษะจากการเรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ทันที หากสถานศึกษาสามารถผลิตคนที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาชีพและปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ ทั้งภาคอุตสาหกรรมและการบริการในการประกอบการหรือประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นการดียิ่ง ตามปรัชญาการจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อฝึกวิชาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตและการเตรียมกำลังคนสำคัญในการพัฒนาประเทศระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิคที่มีคุณภาพ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม พร้อมทั้งเพื่อผลิตแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ สิ่งสำคัญของการอาชีวศึกษาคือมุ่งเน้นผลิตแรงงานที่มีคุณภาพและให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานประเทศ (Bunyasophon, 1993) โดยเฉพาะการจัดการอาชีวศึกษาเอกชนที่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ถ้าวิทยาลัยมีการกำหนดเป้าหมายให้เด่นชัดด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการพัฒนา ที่มุ่งให้ความรู้ และความเข้าใจ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่สามารถจะจัดการสิ่งแวดล้อมได้ หากกระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จอาจจะทำให้นักศึกษาได้มีโอกาส

ก้าวหน้าเติบโตในอาชีพสู่การเป็นผู้นำในการเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นนักปฏิบัติการมืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ทำการเสนอรูปแบบสำหรับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดี ด้านสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเป็นพลเมืองที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการและวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน
3. เพื่อเสนอรูปแบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการ ดังนี้

1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสาร รายงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากหนังสือ เอกสาร รายงาน สื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากในประเทศ ไทยและต่างประเทศ แสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง แนวคิด หลักการ และวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา ดังนี้

- (1) สิ่งแวดล้อมศึกษา
- (2) การอนุรักษ์และการพัฒนา
- (3) การพัฒนาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- (4) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา

2) การศึกษาภาคสนาม(Field Study) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

(1) การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนทั่วประเทศ โดยใช้แบบสอบถามนำไปเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 20 % จากแต่ละกลุ่มภูมิภาค รวมทั้งสิ้น 91 วิทยาลัยด้วยวิธีการเลือกทุก ๆ ลำดับที่ 5 จากรายชื่อวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในแต่ละภาค แบ่งเป็นกลุ่มกรุงเทพมหานคร 16 วิทยาลัย กลุ่มภาคกลาง 22 วิทยาลัย กลุ่มภาคเหนือ 10 วิทยาลัย กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 33 วิทยาลัย และกลุ่มภาคใต้ 10 วิทยาลัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency)

และการหาค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อความปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

(2) การศึกษากรณีจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อได้สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาตัวอย่าง และการประมวลผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3) การเสนอรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

(1) จัดทำร่างรูปแบบในขั้นต้นของรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนที่แสดงถึงแนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานในด้าน 1) นโยบายและการบริหารจัดการ 2) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาครู 4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ และพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 6) การมีส่วนร่วม โดยนำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 และกรอบแนวคิดวิจัยมากำหนดเป็นรูปแบบ

(2) เสนอร่างในขั้นต้นของรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ให้ความคิดเห็นร่างในขั้นต้น ดำเนินการปรับปรุง

(3) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำเสนอร่างรูปแบบต่อที่ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในด้านนโยบาย การจัดการศึกษา ด้านการบริหารพัฒนารูปแบบของระบบการอาชีวศึกษา จำนวน 11 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน แล้วนำผลมาปรับปรุง จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

4) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การวิจัยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

(1) ผู้ให้ข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน หรือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้างานฝ่ายวิชาการของแต่ละวิทยาลัย และครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

(2) ขั้นตอนการร่างรูปแบบเป็นประชุมกลุ่มย่อย (focus group) โดยเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) รวมทั้งหมด 10 คน โดยใช้การเลือกจากกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

- เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา
- มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารการศึกษาทั้งในระดับนโยบาย และระดับสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี

- มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้านการบริหารการศึกษอย่างต่อเนื่อง

5) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

(1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม 3 ชุด สำหรับผู้อำนวยการ ผู้รับผิดชอบงานฝ่ายวิชาการของวิทยาลัย และครูผู้สอน โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาประเด็นความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ความชัดเจน และความเหมาะสมทางภาษา โดยพิจารณาเป็นรายข้อผ่านการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเก็บข้อมูลจำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Alpha Coefficient Cronbach) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติโดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดมีค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้ นำไปเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

(2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพการศึกษากรณีจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยพัฒนาเครื่องมือจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการและแนวทางการดำเนินงานโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

(3) การจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปใช้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัจจัยหรือเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

6) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อความปลายเปิด และเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

7) การนำเสนอผลการวิจัย การนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะของการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) แสดงถึงแนวคิด หลักการ วิธีการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย และองค์กร

ผลการวิจัย

แนวคิด หลักการ และวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

แนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายครอบคลุมตามปฏิกิริยาสากลเบลเกรด ที่เน้นความตระหนัก (Awareness) ความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) ทักษะ (Skills) ความสามารถในการประเมินผล (Evaluation Ability) และการมีส่วนร่วม (Participation) มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาดตนเองในด้านจิตสำนึกและการเป็นพลเมืองที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental

Citizen) ตลอดจนเปิดโอกาสในการริเริ่ม แสวงหา หรือเกิดแนวคิดในการประกอบการ(Enterprise) ที่เกี่ยวกับกิจการด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา

หลักการที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการทางการศึกษาที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อม (Environment Citizen) ประกอบด้วย หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักการมีส่วนร่วม หลักการบูรณาการ และหลักความรู้คู่คุณธรรม

สำหรับวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาจากการศึกษาโครงการและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครู ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ และพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วม

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษา พบว่า

(1) ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เช่น ประกาศเป็นนโยบายเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เน้นการเชื่อมโยงกับงานทั้งระบบของวิทยาลัย จัดทำคำสั่งมอบหมายอาจอหน้าที่จัดทำโครงการและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แต่ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ

(2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ วิทยาลัยอาชีวศึกษาใช้หลักสูตรอาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอนตามปกติในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมหมวดวิทยาศาสตร์ ทั้งในระดับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในรูปแบบของการบูรณาการในรายวิชา โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในลักษณะที่หลากหลาย เกิดเป็นชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม แต่พบว่าไม่มีการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

(3) ด้านการพัฒนาครู ส่วนใหญ่วิทยาลัยจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพด้านอื่น ๆ แต่ไม่มีแผนการพัฒนาครูด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ จะเป็นการเข้าร่วมประชุมหรือโครงการตามการเชิญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย โดยผ่านกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยในเรื่องการประหยัดพลังงาน การจัดการขยะและของเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การประหยัดน้ำและการจัดการน้ำ การสร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษทางอากาศ กิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น สำหรับกิจกรรมที่จัดเป็นลักษณะของการบูรณาการด้านกิจกรรมบริการวิชาการ บริการวิชาชีพ กิจกรรมที่ทำประโยชน์ให้สังคม

(5) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนส่วนใหญ่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่เน้นความสะอาด ร่มรื่น มีที่นั่งพักผ่อน

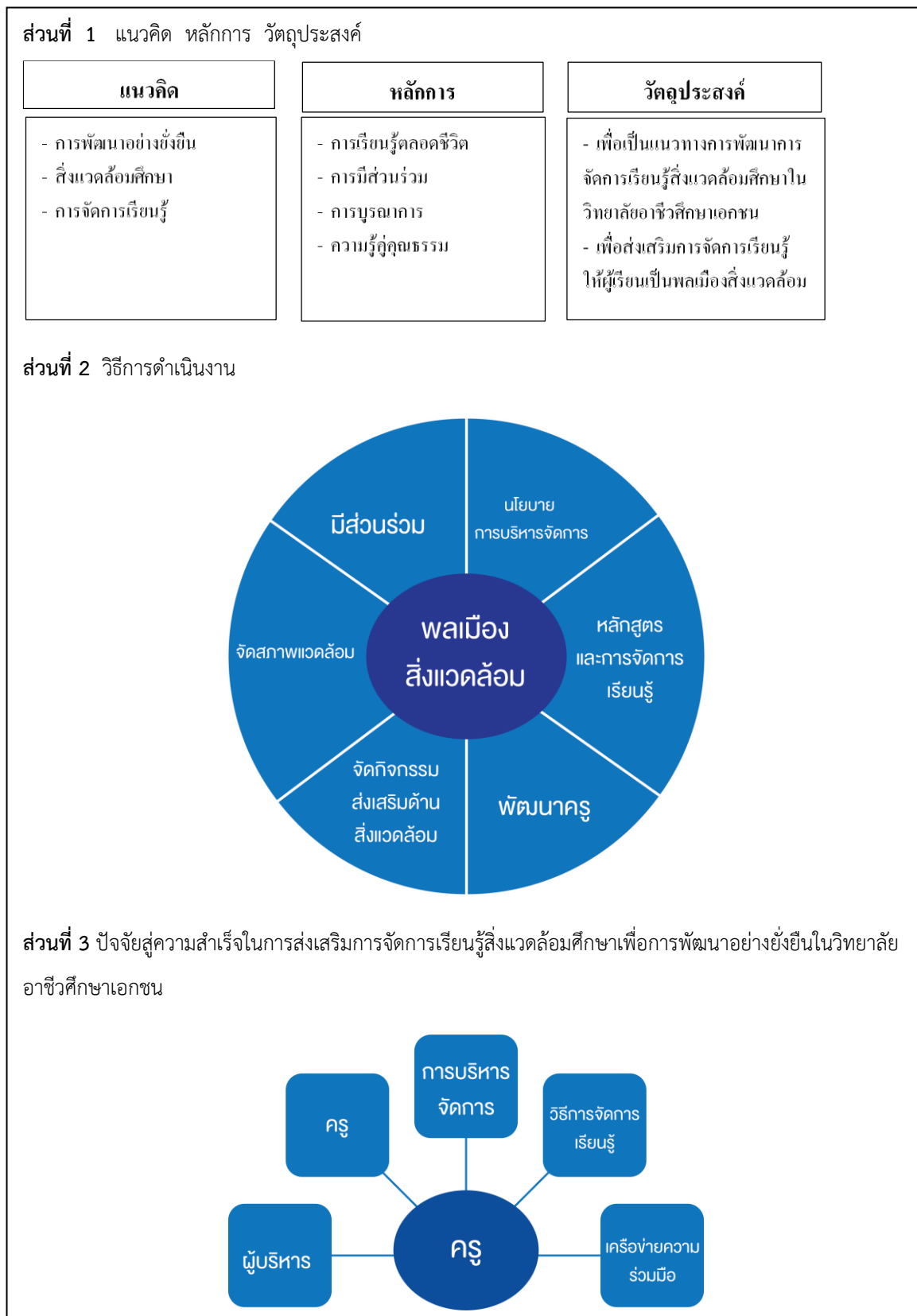

ที่สะอาด สวยงาม มีจุดคัดแยกขยะ จัดทำป้ายติดประกาศ รณรงค์เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างจิตสำนึก
ร่วมกัน จัดทำประกาศมาตรการต่าง ๆ เผยแพร่ข้อมูลและข่าวสาร ตามช่องทางต่าง ๆ

(6) ด้านการมีส่วนร่วม สร้างการมีส่วนร่วมทั้งภายในวิทยาลัยและภายนอกวิทยาลัย เพื่อเป้าหมาย
ร่วมกันในการจัดกิจกรรมโดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำประโยชน์เพื่อชุมชนสังคมในลักษณะของ
การบริการวิชาการ การบริการวิชาชีพและจิตอาสาที่สามารถสอดแทรกการดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน
สิ่งแวดล้อมให้เกิดกับผู้เรียนได้

2) เสนอรูปแบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัย

อาชีวศึกษาเอกชนมี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีการดำเนินงาน และส่วนที่ 3 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านแนวคิด หลักการ และวิธีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น พบว่าเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจและสร้างให้เกิดความตระหนักในการสร้างและพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมสู่การปฏิบัติในการดำรงชีวิต มีความรู้ ทักษะ และลักษณะนิสัยที่ดีต่อการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการสร้างความตระหนักและมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Department of Environmental Quality Promotion, 2016) มีเป้าหมายของโครงการ คือ การพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำเรื่อง การพัฒนางานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ให้ตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษา พบว่า

2.1 ด้านนโยบาย การบริหารจัดการ ต้องมีนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและครอบคลุมงานทุกด้านในการบริหารจัดการ จัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ สอดคล้องกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม Ministry of Natural Resources and Environment, 2013) โรงเรียนต้องกำหนดแนวทางการพัฒนางานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาของโรงเรียน ตั้งแต่วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ อัตลักษณ์ นโยบาย เป้าหมายด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีลายลักษณ์อักษร และกระบวนการสื่อสารให้ทุกคนได้รับทราบและเข้าใจในดำเนินงานของโรงเรียน มีโครงสร้างการบริหารจัดการ แต่งตั้งคณะทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนชุมชน ทำหน้าที่ดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติการ หรือแผนงาน กิจกรรม โครงการ โครงการงานด้านสิ่งแวดล้อม ที่ครอบคลุม เรื่องการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากร สภาพแวดล้อมในโรงเรียน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อม

2.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ พบว่า วิทยาลัยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอาชีวศึกษา ในรายวิชาหมวดวิทยาศาสตร์ที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีสอดแทรกร่วมกับวิชาอื่น ๆ เช่น หมวดสังคมศาสตร์ ในวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย วิชาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังร่วมกับวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เช่น วิชาโครงการ หรือจัดทำชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีการจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สร้างจิตสำนึกให้เกิดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการเกิดจิตอาสา จิตสาธารณะในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์จริง สอดคล้องกับ Ministry of Education (2002) ได้กำหนดแนวปฏิบัติจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา มีในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และครูผู้สอนจะต้องมีแผนการสอนที่กำหนดวัตถุประสงค์

เนื้อหาและกิจกรรมการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการบูรณาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม นำผู้เรียนไปศึกษาสภาพแวดล้อมจริง เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้ผู้เรียนได้นำไปปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.3 ด้านพัฒนาครู พบว่าครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาครูด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาครูด้านทักษะวิชาการและวิชาชีพ สอดคล้อง Sujitta Yowapu & Sujitta Yowapu (2009) สำหรับปัญหาที่พบในการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารและครูมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาน้อยเกินไป เสนอแนะแนวทางแก้ไขในการพัฒนาผู้บริหารและครู ควรมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร ส่งเสริมการเข้าค่ายและการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ สนับสนุนงบประมาณ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่วนแนวทางการพัฒนานักเรียนในการเพิ่มกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและจัดค่ายเพิ่มการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนให้มากขึ้น

2.4 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่ากิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย ที่เกี่ยวข้องกับการประหยัดเรื่อง การประหยัดพลังงาน การจัดการขยะและของเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การประหยัดน้ำและการจัดการน้ำ การสร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษทางอากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น ควรจะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมต้องได้รับความร่วมมือตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และนักศึกษา เพื่อที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างจริงจังและถาวร สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศที่มีการจัดตั้งชมรมหรือองค์กรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สร้างสื่อต่าง ๆ ที่เป็นการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมจัดทำกิจกรรมรณรงค์การรับรู้ความปลอดภัยด้านพลังงาน รณรงค์ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การขนส่ง การจัดการรถหรือจัดแคมเปญ ลด ใช้น้ำ รีไซเคิล เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดทำสถิติเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลและผลการดำเนินงาน เช่น สถิติด้านการใช้พลังงานสถิติ ด้านการจัดการขยะหรือการใช้กระดาษเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมิน

2.5 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้พบว่า ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทางวิชาการเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยจนเป็นกิจนิสัยที่ดีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับ Wattananon & Siphonphong (1996) ระบุว่า ต้องจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่นและเป็นระเบียบ ทำให้นักเรียนเกิดความรักและผูกพัน เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวปฏิบัติการจัดอาคารเรียน บริเวณสถานศึกษา และห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม การวางแผนผังของสถานศึกษา การจัดห้องเรียน อาคารและบริเวณสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม จัดให้มีที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้เอื้อและเป็นสื่อในการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Warakham (2011) การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางวิชาการ

มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีการจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

2.6 ด้านการมีส่วนร่วม ที่ได้พบว่า วิทยาลัยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยทั้งการจัดการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูและนักศึกษา ในการวางแผน ดำเนินงานตามแผนงานและการประเมินผลตามแผนงาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกที่ส่งเสริมและให้การสนับสนุนกับการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โครงการโรงเรียนสีเขียว โครงการสถานศึกษาดีเด่นด้านพลังงาน โครงการลดโลกร้อนด้วยมือเรา ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินงาน เป็นปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนการดำเนินงานประสบความสำเร็จ การสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้อย่างแท้จริงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ต้องสร้างให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันทั้งการที่โรงเรียนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และชุมชนเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และองค์ความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาและความเชี่ยวชาญในอาชีพ

3. รูปแบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จากการศึกษาข้อมูลจากวิทยาลัยและการประชุมกลุ่มย่อยพบว่ารูปแบบที่นำเสนอเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม และเป็นเรื่องที่ตรงกับกับปัญหาปัจจุบันที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นควรจะต้องมีการให้ความสำคัญกับคน ในการสร้างคนให้มีความรู้ สร้างจิตสำนึก และความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูและต้องดำเนินการอย่างเข้มงวดเพื่อให้เห็นผลสำเร็จในการพยายามที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและร่วมกันพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นได้ และที่เป็นจุดเด่นของรูปแบบ คือ รูปแบบกลางที่วิทยาลัยสามารถนำวิธีการไปปรับใช้ได้ตามบริบทและความเหมาะสมของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยคำนึงถึงการสร้างความเชื่อมโยงกับงานของวิทยาลัย เป็นการพัฒนางานด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กับงานต่าง ๆ ของวิทยาลัย จึงทำให้รู้สึกว่าการเพิ่มภาระหน้าที่งานจากเดิมและเป็นเรื่องที่คุณคนต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อม ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดเป็นมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนางานด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า วิทยาลัยโดยส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมแต่การพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ชัดเจน ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้น เป็นรูปแบบกลางที่วิทยาลัยสามารถนำวิธีการไปปรับใช้ได้ตามบริบทและความเหมาะสมของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยคำนึงถึงการสร้างความเชื่อมโยงกับงานของวิทยาลัย เป็นการพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กับงานต่าง ๆ ของวิทยาลัย ดังนั้นวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนต้องถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ผู้วิจัยพบและเสนอแนะการค้นคว้าวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) พัฒนามาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา
- 2) พัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา
- 3) ศึกษาองค์ประกอบของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

References

- Bunyasophon, T. (1993). *Vocational and Technical Education Management for Industrial Development*. Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.
- Bureau of educational Innovation Development. (2014). *A guide to the exchange school for environmental education pilot study for sustainable development*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Department of Environmental Quality Promotion. (2001). *Green Bridge for Environmental Education Practices*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Department of Environmental Quality Promotion. (2014). *School of Environmental Studies for Sustainable Development 7 steps, learning process management tools*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Department of Environmental Quality Promotion. (2016). *A guide to the operation of the Eco School*. Bangkok: Amari Printing and Publishing Co., Ltd. Public Company Limited.

Jitprasong, C. (2019). *Delve into the Amazon forest fire A place that is like the lungs of the world View from space*. Retrieved June 24, 2019, from <https://spaceth.co/amazon-rainforest-wildfire/>.

Ministry of Education. (2002). *Manual for school examination and evaluation, quality criteria for educational institutions under Office of the National Primary Education Commission and Department of General Education*. Bangkok: Office of the Teacher Civil Service Commission.

Ministry of Natural Resources and Environment. (2013). *Basic Knowledge about Sustainable Development*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.

Thatthong, K. (2007). *A Study of Suitable Environmental Education Process for Thai Schools Context*. Khon Kaen: Faculty of Education Khon Kaen University.

Srisuphan, W. (1997). *Environment Green Planet Foundation*. Bangkok: OS Printing house.

Wattananon, W and Siphonphong, B. (1996). *Environmental education*. Bangkok: Songsiam Publisher.

United Nations. (2017). *The Sustainable Development Goals Report 2017*. Retrieved December 20, 2019 from <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2017/The Sustainable Development Goals Report 2017.pdf>